

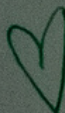
Pracovní list pro žactvo

DÍKY ŽE MŮŽEM

Možnost
osobnost

směrem utě
chci. Možno
jistou být
že když
nikdo se z

Šanci žít život
naplno a možno
seberealizace.
Šanci na to, a
mohl být kým chce

**Z ŠEDI DO BAREV:
KDYŽ PŘIŠLY DEVADESÁTKY**

CÍLOVÁ SKUPINA

Vyšší stupeň ZŠ, SŠ

Časová dotace: 45–60 minut

CÍLE HODINY

- Žáci pochopí, jak fungoval obchod v socialistickém Československu: nedostatek, fronty, „podpultový prodej“, tzv. přidělování zboží.
- Dokáží popsat, co přinesl přechod k tržní ekonomice a demokracii – volný trh, konkurence, rozmanitost nabídky, možnost výběru.
- Jsou schopni porovnávat každodenní život před rokem '89 a po něm, diskutovat o životě ve svobodě a v demokratickém režimu za dodržování lidských práv a uvědomit si hodnotu volby, dostupnosti a ekonomických svobod, které dnes považujeme za samozřejmé.

POMŮCKY A PŘÍPRAVA

0.–5. minuta Zapojení / brainstorm

Učitel vyzve studenty, aby si na papírek každý k sobě napsal 3 věci, které by si rád koupil, kdyby mohl. Nemusí se omezovat (finančně například). Po chvíli studenty vyzve ke sdílení, sám zapisuje na tabuli, co zaznělo tak, aby byla zastoupena široká paleta zboží, např. potraviny, elektronika, móda, knihy, kosmetika.

8.–15. minuta Sledování videa

Podpultový prodej

Učitel přehraje video o podpultovém obchodu (cca 5–7 min), případně i video o **nedostatku toaletního papíru**. Předem rozdá studentům lístečky s otázkami, aby sledovali aktivně. (Otázky viz níže, každému studentovi se mohou rozdat všechny, nebo nechat losovat každému jeden lístek s otázkou) Během sledování videa si studenti zapisují odpovědi na otázky, po jeho zhlédnutí dostávají prostor sdílet odpovědi.

OTÁZKY PRO SLEDOVÁNÍ VIDEOA

Sleduj pozorně video a odpověz na následující otázky:

1. S jakými problémy se občané během nakupování setkávali?
2. Co znamená „podpultový prodej“?
3. Proč podle videa museli lidé využívat známosti / vztahy v obchodech?
4. Jak lidé reagovali na nedostatek zboží?
5. Jaké zboží bylo vzácné / hledané?

Verze k tisku na další straně.

15.–30. minuta Práce s pracovními listy

- Učitel rozdá pracovní list. Po přečtení textu studenti odpoví na první otázku.
- Učitel se vrátí k tabuli, kde je zaznamenáno zboží. Kde a jak by se dalo sehnat během tzv. normalizace? Jak náročné by bylo ho pořídit? V tuto chvíli je prostor vysvětlit, co to byl Tuzex, bony nebo samizdat.
- Postupně si pak vyplní celý list, včetně tabulky. Po jejím vyplnění je pro ilustraci možné promítnout dobové obrázky a archivní záběry.

30.–40. minuta **Sdílení**

Své dojmy mohou studenti sdílet ve dvojicích nebo i před celou třídou.

42.–45. minuta **Závěrečná reflexe**

Co můžeme dělat, aby svět opět „nezešednul“.

Následuje [pracovní list](#) ve verzi k tisku.

Jak podle tebe vypadaly:	Za tzv. normalizace	V 90. letech po pádu komunistického režimu
Obchody a produkty		
Móda a styl		
Ulice a město		
Hudba a divadlo		
Reklama		

→ **Tabulku si vyplň. Najdete se třídou na internetu ilustrační fotografie, které proměnu vystihují?**

→ O době přechodu z tzv. normalizace do 90. let se často mluví jako o přechodu ze „šedi“ do „barevného světa“. Proč? Dokázal/a bys to ilustrovat na konkrétním příkladě?

Možnost nakupovat, cestovat, vybrat si, co chceme – to není jen výsada bohatých zemí, ale důsledek toho, že žijeme ve svobodné společnosti. V 80. letech v Československu rozhodoval o tom, co si koupíme, stát – ne my. Nešlo jen o právo volby v obchodě, šlo často o právo být sám sebou.

Proto je důležité chránit demokracii, svobodu slova i lidská práva – protože s nimi přichází i svoboda žít, tvořit, rozhodovat, nakupovat, cestovat a být odpovědný za svůj život.

→ Co bylo podle tebe po pádu železné opony nejžádanější?
Jak se v 90. letech proměnily obchody?